

Kad įdėtas darbas neštų geresnius vaisius

Šiais metais Jungtinių Amerikos Valstijų Lietuvių Bendruomenė mini 65-ąsias įkūrimo metines. Nuo 1951 metų nuveikta labai daug, tačiau bene svarbiausias dalykas, kuriuo JAV LB pagrįstai gali didžiuotis, tai - iki šiol sėkmingai puoselėjama lietuviybė, estafetės kartelę pamažu perduodant naujausios emigracinės bangos atstovams. Apie JAV LB nueitą kelią, dabartį ir laukiančius iššūkius kalbuosi su ilgamete šios organizacijos nare Janina Udriene.

Janina Udrienė

Miela Janina, ar prisimenate, kada ir kaip tapote JAV LB nare?

Įstrigo atminty 1965 metų eilinis darbelis, pareikalavęs greitos orientacijos. LB Detroito apylinkės pirmininku tuo metu buvo mano vyro brolis advokatas Arūnas Udrys. Visuose telkiniuose pirmininkai turi rūpintis ne tik metinio susirinkimo turiniu, bet ir tinkama aplinka dalyviams bei – draugystės dėlei – kavos puodeliu. Arūnas paprašė, kad padėčiau paruošti kavą. Lietuvių namų virtuvėje radome tik tirpią kavą, kurią greitosiomis supylėme į kavos krepšelį. Užliejus vandeniui kava tapo kaip akmuo. Abu puolėme gelbėti padėtį, kol pagaliau „išvirėme“ tą „nuostabią kavą“. Nors to, kas vyko susirinkime, nelabai prisimenu, mūsų abiejų, neseniai aukštuosius mokslus baigusių, kavos virimo pastangų nepamiršau ir šiandien. Kadangi LB priklauso visi lietuviai, oficialiai į ją man užsirašyti nereikėjo. Turbūt to meto apylinkės sekretorius įrašė mane į narių gretas, o solidarumo mokestį mokėdavo mano vyras. Tad net ir tuo rūpintis nereikėjo. Nuo 1965 metų, kiek sąlygos leido, LB veikloje dalyvavau dirbdama Detroito apylinkės valdybų sudėtyje. Esu vedusi daug renginių bei minėjimų, kuriems reikėdavo kruopščiai pasiruošti pristatant iškilus prelegentus, svarbius Amerikos valdžios pareigūnus ir kūrybingus menų puoselėtojus – tiek vietinius, tiek iš Lietuvos atvykusius.

Nuo jaunų dienų esate aktyvi Ateitininkų organizacijos narė. Kodėl, šalia ateitininkų, pasirinkote JAV LB? Ar tada, kai prisijungėte, ji buvo populiari tarp Jūsų kartos žmonių?

Tuo metu, kai prisijungiau, JAV LB vadovavo labai pajėgūs žmonės—tikri patriotai, išsilavinę ir visuomeniškai piliečiai. Mano kartos žmonės tuo metu augino mažylis ir labiau rūpinosi jų ateitimi bei savo tobulėjimu ir pažanga pasirinktoje profesijoje. Kadangi pagrindinė LB veikla buvo pajėgių vyresniųjų rankose, turėjusių žymiai daugiau žinių, atsakomybės bei ryžto, man ir, be abejo, mano bendraamžiams reikėjo atlikti pagalbininkų, o ne vadovaujančiųjų rolę.

Kuo Jums imponavo JAV LB?

Nuo pirmo susipažinimo man labai imponavo Lietuvių Charta [paskelbta Vokietijoje 1949 m. birželio 14 d. - D. C.], kurioje išvardinti lietuvių tautos siekiai ir jų įgyvendinimo būdai, aptariama kalbos, šeimos, kultūros, mokyklos, spaudos bei istorijos reikšmė. Ši charta yra kiekvieno susipratusio lietuvio aiškus kelrodis, svarbus ir šiandieną. Kai turiu progą supažindinti jaunuomenę su JAV LB, visad

išryškiniu šio dokumento idėjas. Jeigu yra skaitytojų, nesusipažinusių su minėtu dokumentu, labai raginu ją perskaityti JAV LB tinklalapyje: www.javlb.org. Šis kelrodis buvo surašytas idealistų, bet pritaikytas visiems piliečiams, kuriems rūpi tautinis identitetas, bendra žmogaus erudicija ir kultūrinis paveldas. Kad LB pirmtakai, lietuviai intelektualai, Antrojo pasaulinio karo pabėgėliai prieš 65-erius metus pramatė reikalą iševijoje suburti tokį vienetą kaip Lietuvių Bendruomenė, kuri apjungtų visus lietuvius ir padėtų jiems išlikti lietuviais šiame svetingame krašte, yra taip pat imponuojantis reiškinys. Negaliu nepaminėti vieno ypatingo renginio, pasilikusio mano atmintyje. Tai 1993 m. Detroite vykusi Politinė-visuomeninė konferencija, kurią organizavo JAV LB Visuomeninių reikalų tarybos pirm. Algimantas Gečys, o vietinius reikalus tvarkė Michigano apygardos pirm. Liūda Rugienienė, padedama labai pareigingos darbo grupės. Tarp svečių buvo: Lietuvos Aukščiausiosios Tarybos pirm. prof. Vytautas Landsbergis, Lietuvos Ministras pirmininkas Adolfas Šleževičius, Lietuvos Ambasadorius Stasys Lozoraitis, Seimo nariai Romualdas Ozolas, Aloyzas Sakalas ir Saulius Šaltenis, konsulai Vacys Kleiza ir Juozas Kazickas bei Amerikos lietuviai bendruomenininkai: Valdas Adamkus, adv. Rimas Domanskis, dr. Tomas Remeikis, kun, Antanas Saulaitis, S.J., dr. Kazys Ambrozaitis, Vaiva Vėbraitė, Sigitas Miknaitis, Juozas Polikaitis, prof. dr. Vytautas Bieliauskas, dr. Antanas Razma, Stasys Baras, adv. Regina Narušienė, dr. Jonas Valaitis, dr. Romualdas Kriaučiūnas, prof. dr. Vytautas Vardys ir Vytautas Kamantas. Ši pirmoji tokio unikalaus pobūdžio konferencija suteikė progą geriau pažinti pirmuosius demokratijos žingsnius žengiančius Lietuvos valdžios atstovus bei pasidalinti bendrais visiems tuo metu rūpėjusiais klausimais.

Kokias pareigas esate ėjusi JAV LB? Kurios buvo arčiausiai prie širdies?

Daug metų dirbau Detroito apylinkės valdyboje, kur daugiausia ėjau švietimo atstovės pareigas. Laikui bėgant, keitėsi ir mano pareigos. 1994 metais buvau išrinkta į JAV LB Tarybą. Ruošdamasi vykti į savo pirmąją Tarybos sesiją, klausiau labiau patyrusiųjų, kokios bus mano pareigos, nes man buvo svarbu jas atlikti nepriekaištingai. Nors jų atsakymas buvo "Paskaityk įstatus, ir viskas bus aišku", pasiryžau ne tik juos perskaityti, bet ir daugiau sužinoti per asmeninius šaltinius. Nuvykus į sesiją man labai imponavo dalyvių bendras išsilavinimas ir išsamios žinios politiniais klausimais - tiek apie Lietuvą, tiek ir apie Ameriką. 1996 metais, paprašyta Michigano apygardos, surengiau vietinės jaunuomenės - jaunų šeimų ir studentų - akivaizdinę apklausą. Apklausoje klausytojų tarpe dalyvavo taip pat

patyrę bendruomenininkai —Liūda ir Algis Rugieniai, Romualdas Kriaučiūnas, Nijolė Zelwinder, Gražina ir Vytautas Kamantai. Po apklausos ir diskusijų paaiškėjo, kad jaunuomenės supratimas apie LB yra labai ribotas. Tad, susirinkus apsvarstyti išvadas, surašėme rekomendacijas, kaip pagerinti padėtį. Viena iš rekomendacijų buvo bent kelis kartus per mėnesį lietuviškų mokyklų vyresnių mokinių skyriuose vesti pamokėles apie LB, įtraukti žinias apie organizaciją į ateitininkų bei skautų programas. Visas rekomendacijas skelbėme spaudoje ir Tarybos sesijoje. Taryboje išdirbau dvi kadencijas. Po aštuonerių metų, perėmusi Michigano apygardos pirmininkės pareigas, ir vėl tapau Tarybos nare. Per pastaruosius metus ne tik nuolat padedu Detroito apylinkei, bet ir nuvykstu į Grand Rapids, kur yra gražus lietuvių branduolys, vis labiau jungiantis lietuviškai silpnai kalbančius. 2012 m. suorganizavau JAV LB Tarybos rinkimus. Buvo be galo daug darbo, bet turėjau gerą darbo grupę, ir rinkimai pavyko. Tais pačiais metais padėjau Krašto valdybos pirmininkei Sigitai Šimkuvienei surengti apylinkių pirmininkų suvažiavimą Detroito. 2013 m., padedant Michigano Tarybos nariams, suorganizavome labai sėkmingą JAV LB Tarybos sesiją Detroito. Matydama kartų pasikeitimą ir žinių apie JAV LB stoką, ryžausi parengti trumpą, patraukliai parašytą, nuotraukomis iliustruotą vadovėlį „Kas yra JAV Lietuvių Bendruomenė?“ Šis sąsiuvinio formato vadovėlis padeda geriau suprasti JAV LB misiją, jos organizacinę struktūrą ir veiklos būdus. Redaguojant vadovėlį su patarimais prisidėjo S. Šimkuvienė, Tarybos narė iš Nebraskos valstijos Arvydas Urbonavičius ir Tarybos narė iš Chicagos Loreta Timukienė. Praeitais metais, žinodama, kad tai Tarybos rinkiminiai metai ir kad keisis prezidiumas, parengiau dar vieną vadovėlį „Ką veikia JAV LB Taryba?“ Mano planuose yra ir daugiau projektų, kurie padėtų naujai prisijungusiems prie LB veiklos geriau suprasti savo vaidmenį. Klausiate, kurios pareigos man prie širdies? Turbūt dėl to, kad esu pedagogė ir daug savo profesinio laiko skyriau sprendžiant problemas klasėje ar įvairiuose akademinuose komitetuose, kai pamatau kokį nors trūkumą ar problemą JAV LB, mėginu surasti būdą, kaip pagerinti, kad darbas sklandžiau ir prasmingiau būtų atliktas. Noriu, kad įdėtas darbas visad neštų geresnius vaisius.

Kas buvo Jūsų sektini pavyzdžiai, idealai JAV LB? Iš ko mokėtės?

Paminėsiu daugiau detroitieškus. Vienas iš jų – tai Vytautas Kutkus, kuris vienu metu ėjo JAV LB Krašto valdybos pirmininko pareigas. Labai darbštus, sumanus, prieinamas žmogus. Pastebėdavo, kur yra problema, ir mokėdavo ją išspręsti. Mokėjo, kaip jaunesnį paremti, paskatinti, padėkoti už atliktą darbą. Kiti, savo

darbu imponavę, buvo dr. Adolfas Damušis, nepaprastai daug atsiekęs lietuviybės puoselėjimo kelyje, mokėjęs su kiekvienu užvesti pokalbį ir draugiškai pabendrauti; dr. Vytautas Majauskas, veiklus visuomenininkas – visad žinojai, kad jeigu jis dalyvaus, tai bus jauku ir smagu, mat turėjo tikrai gerą sąmojų; dr. Romualdas Kriaučiūnas, su kuriuo man teko dirbti įgyvendinant įvairius projektus, jo pareigingumas ir darbštumas man visad sektinas pavyzdys. Tebesižaviu Algimantu Gečiu, kuris, LB atlikęs daug darbų, ėjęs atsakingas Krašto valdybos pirmininko pareigas, ir toliau talkina savo patarimais, konkrečiais darbais ir bendravimu. Jis tikrai ne iš tų, kurie, baigę savo pareigas, sako: „Po manęs – kad ir tvanas.“ Jam labai rūpi LB ateitis, ypač dabar, kai vyksta kartų pasikeitimas. Jo moralinė parama bei praktiški patarimai yra labai svarbūs. Jis ne tik „komentatorius“, bet ir darbininkas, visas pareigas atliekantis pavyzdinai. Yra ir daugiau sumanių ir pareigingų žmonių, su kuriais esu glaudžiai dirbusi. Visus juos gerbiu ir iš jų mokausi.

Kokią prasmę matote iki šiol aktyviai dalyvaudama JAV LB veikloje?

Kadangi matau LB darbo vaisius, geriau suvokių jos prasmę. Matau mūsų Detroito Žiburio mokyklą ir jos mokinukus, tėvus ir rėmėjus. Daug skaitau ir apie kitas lituanistines mokyklas. Matau, kad lietuvių kalba lieka gyva, perduodama iš kartos į kartą. Tai teikia asmeninio pasitenkinimo. Smagu dalyvauti Lietuvos Nepriklausomybės šventėse, kituose kultūriniuose renginiuose. O koks džiaugsmas, kai visi JAV lietuviai susiburia per Dainų ar Šokių šventes! Visa tai yra JAV LB nuopelnas. Juk ji turi gerai organizuotą struktūrą ir su savo kūrybingais vadovais yra pajėgi steigti bei remti lituanistines mokyklas, organizuoti teatro festivalius, dainų ir šokių šventes, sporto varžybas, mokslo simpoziumus, puoselėti kitą lietuvišką veiklą JAV. Be jos pastangų ir pasiūlytų galimybių būtų daug sunkiau išlikti lietuviams šiame „tautų katile“.

Jūs šios organizacijos gretose dirbate jau ne pirmą dešimtmetį. Kaip keitėsi JAV LB?

Turbūt geriausiai į šį klausimą galėtų atsakyti tie, kurie JAV LB vadovavo iš pat pradžių ir dabar dar aktyviai seka jos veiklą. Aš prisijungiau truputį vėliau. Didžiausią pasikeitimą, kurį matau, yra tas, kad šios organizacijos aktyvūs nariai jau yra trečios bangos imigrantai, neseniai įsikūrę Amerikoje. Ir lietuviškose mokyklose nemažai mokytojų yra iš šios vėliausios bangos. Jų dalyvavimas yra tarsi dovana, nes mano kartos atstovai labiau įsiliejo į šio krašto gyvenimą ir

nebeskyrė tiek laiko lietuviškiems reikalams, kiek jų tėvai. Tad ši naujoji karta atneša naujos energijos, naujo ryžto toliau puoselėti tai, ką pirmtakai mums paliko. Mums belieka padėti bei patarti jiems ir nuolat skatinti neprarasti vilties, kai užklumpa sunkumai.

Kas šiandien džiugina, žiūrint į JAV LB nueitą kelią ir dabartį? Kas neramina?

Džiugina, kad JAV LB išsilaikė tiek metų. Juk sociologai vis sakydavo, kad tautinei mažumai asimiliuotis, nutautėti tereikia 50 metų. Mums, lietuviams, Amerikoje taip nenutiko. Labai džiugina, kad prie JAV LB jungiasi neseniai iš Lietuvos atvykę jauni žmonės, kad jie mato reikalą jungtis prie savų ir auginti savo atžalyną mokant jų lietuvių kalbos bei papročių.

Neramina tai, kad kartais žmonės apsiima pareigas, bet darbo atlikti nesiryžta. Visi, kurie apsiima eiti pareigas, turėtų suprasti, kad bus darbo ir kad tas darbas pareikalaus laiko. Norėčiau, kad daugiau naujų žmonių klaustų, skaitytų lietuvišką spaudą, turėtų daugiau organizacinės disciplinos. Nusivylimą kelia, kad kai Lietuvos Nepriklausomybės proga Krašto valdyba suredaguoja puikią rezoliuciją ir paprašo apylinkių ją pristatyti, patvirtinti ir išsiųsti savo valstijos Kongreso nariams bei administracijos atstovams, iš 50 apylinkių tai atlieka vos 6–7. JAV LB finansų vicepirmininkas taip pat dažnai pasiskundžia, kad jam reikia daug kartų priminti apylinkės išdininkams laiku atsiskaityti su finansais—juk visi turėtume suprasti, kad IRS [JAV federalinė mokesčių agentūra – D. C.] atsiskaitymo termino nekeičia. Nors šie trūkumai nėra jau tokie esminiai, jų panaikinimas labai palengvintų bendrą darbą.

Ar JAV LB tebėra reikalinga? Ką ji gali pasiūlyti, ko pamokyti šiandieninį Amerikos lietuvį?

JAV LB reikalinga, nes tai vienintelė organizacija, kuri jungia visus lietuvius. Didesniuose telkiniuose veikia įvairūs klubai, chorai, šokių grupės, jaunimo organizacijos, labdaros organizacijos – JAV LB juos remia ir jungia; ji yra reprezentatyvinė organizacija. Ambasadorius Žygimantas Pavilionis ne vieną kartą yra pabrėžęs, kaip yra svarbu būti gerai susiorganizavusiems, ypač kai reikia pristatyti ir spręsti iškilusias problemas. Nors didesniuose lietuvių telkiniuose lietuviškos veiklos netrūksta ir ten LB labiau atlieka jungimo/rėmimo funkciją, mažesniuose telkiniuose, kadangi LB turi stiprius organizacinius pagrindus, ji

suteikia galimybę bendrauti – pasiūlo veiklos sritis ir veiklos būdus. Tokiu būdu veiklos aruodas pasidaro aiškesnis ir prasmingesnis.

Ko palinkėtumėte JAV LB, jos dabartiniams ir būsimiems nariams bei vadovams?

Nariams palinkėčiau dalintis savo kūrybinėmis bei darbo jėgomis, nebūti tik vartotojais, bet ir davėjais. Yra daug maloniau ką nors naudingo, prasmingo pačiam padaryti, negu tik imti tai, ką kiti padarė. Vadovaujantiems, pasiryžusiems eiti atsakingas, svarbias pareigas įvairiose srityse – kultūros, mokslo, religinių reikalų, socialinių reikalų, švietimo, visuomeninių reikalų, informacijos, jaunimo, organizacinių reikalų ar ekonomikos reikalų, – linkiu išvermės, kūrybingų idėjų, darbinių ir pareiginių bendradarbių. Visiems vadovaujantiems linkiu būti gerais šaukliais, kurie pritrauktų gausybę jaunų žmonių, nes nuo jų priklausys šios bendruomenės ateitis. O Krašto valdybos pirmininkui/-ei linkiu aiškios vizijos, neišsenkančios energijos ir Dievo palaimos vedant JAV LB šiuo įdomiu gyvenimo keliu, kuriame vertiname savo kilmę ir saugome savo tautinį lobį, tuo praturtindami save ir visus tuos, kurie jungiasi prie mūsų „lietuviškos šeimos“.

Dalia Cidzikaitė

Bernardinai.lt / 2016 m. balandžio 21 d.